บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากอดีตที่ยาวนานของนาฏศิลป์ไทย นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งอาณาจักรไทยในสมัยสุโขทัย นาฏศิลป์ไทยมีวิวัฒนาการเรื่อยมาทั้งในกลุ่มราษฎรและกลุ่มราชสำนัก ทั้งยังมีการเลียนแบบซึ่งกันและกันเสมอมามิได้ขาด ทำให้เกิดลักษณะและวิธีการแสดงละครหลายประเภท โดยเฉพาะละครรำของไทย ซึ่งเป็นการแสดง มีเรื่องราวที่ดำเนินเรื่องด้วยการรำประกอบดนตรีและเพลงร้อง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ละครรำดั้งเดิม หมายถึงกลุ่มละครรำที่เกิดมีขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนรัชกาลที่ 5 ประกอบด้วย ละครชาตรี ละครนอก ละครใน และโขนกลุ่มที่ 2 หมายถึงกลุ่มละครรำที่เกิดมีขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ประกอบด้วย ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง และละครเสภา โดยละครแต่ละประเภทดังกล่าวมีเรื่องที่นิยมนำมาใช้แสดงเป็นจำนวนตั้งแต่ 1 เรื่องเป็นต้นไปจนถึงมากกว่า 20 เรื่อง และแต่ละเรื่องมีความยาวมากจนไม่สามารถแสดงให้จบเรื่องได้ภายในการแสดง 1 ครั้ง

จากการศึกษาและประสบการณ์การแสดงของผู้วิจัยมากกว่า 30 ปีพบว่า การแสดงละครรำของไทยทุกประเภทและทุกเรื่องมีการบรรจุเพลงหน้าพาทย์เพลงหนึ่งชื่อ “เพลงเสมอ” เพื่อให้ตัวละครมีบทรำอวดฝีมือในกรณีเดินทางในระยะใกล้ และยังพบว่าในการละเล่นพื้นบ้านอย่างลิเก หรือการแสดงหุ่น หนังของไทยได้มีการนำเพลงหน้าพาทย์เสมอไปใช้ประกอบการแสดงในกรณีเดียวกันด้วย แม้ในการเรียนการสอนยังได้มีการบรรจุเพลงหน้าพาทย์เพลงนี้ในหลักสูตรการเรียนนาฏศิลป์ไทยประเภทหลักสูตรวิชาชีพทุกหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนใช้ฝึกหัดในชั้นเรียนเริ่มต้นต่อจากการรำเพลงช้าเพลงเร็วและเพลงแม่บทใหญ่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเพลงหน้าพาทย์เสมอที่กล่าวถึงนี้เป็นเพลงที่สำคัญยิ่งเพลงหนึ่งในวงการนาฏศิลป์ไทย ทั้งในด้านการแสดงและการเรียนการสอนอย่างที่ไม่มีเพลงร้องหรือเพลงหน้าพาทย์ใดมีบทบาทมากเท่าเพลงนี้

เพลงเสมอ เป็นเพลงหน้าพาทย์เพลงหนึ่งเรียกเป็นหน้าพาทย์แผลง [1]ว่า “ไม่ได้ไม่เสีย” ใช้บรรเลงเป็นเพลงหนึ่งในชุดโหมโรง ใช้ประกอบในพิธีไหว้ครู และใช้ประกอบการแสดง เพลงเสมอมี

---

[1]หน้าพาทย์แผลง เป็นการเรียกเพลงหน้าพาทย์ในการแสดงโขนของผู้พากย์โขน ที่นิยมใช้คำอื่นแผลงไปจากชื่อเพลงหน้าพาทย์เดิม และคำที่เรียกนั้นมีความหมายไปในทำนองเดียวกัน เช่น เพลงกลม เรียกแผลงไปว่า “ลูกกระสุน” เพลงเสมอ เรียกแผลงไปว่า “ไม่ได้ไม่เสีย” เป็นต้น

อยู่ 2 ประเภทคือ หน้าพาทย์ชั้นต้น ได้แก่ เพลงเสมอที่ใช้กับตัวละครทั่วไป และหน้าพาทย์ชั้นสูง ที่ใช้กับตัวละครที่มีบรรดาศักดิ์สูง ได้แก่ เพลงเสมอสามลา เพลงเสมอตีนนกหรือบาทสกุณี เป็นต้น ทางด้านนาฏศิลป์ไทยเพลงเสมอเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงละครที่ใช้บ่อยมากที่สุดเพลงหนึ่งในความหมายของการเดินทางของตัวละครในระยะใกล้ เช่น จากห้องท้องพระโรงไปยังห้องสรง จากห้องสรงไปยังที่จัดทัพ จากพลับพลาที่ประทับไปยังห้องบรรทม เป็นต้นและเนื่องจากละครไทยมีหลายประเภทดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ในแต่ละประเภทมีเรื่องราวที่ใช้แสดงเป็นจำนวนมาก ทั้งยังปรากฏว่าในแต่ละเรื่องที่ใช้แสดงนั้นประกอบด้วยเหตุการณ์ต่างๆ มากมายเพื่อดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ และเหตุการณ์หนึ่งที่มีอยู่ในการแสดงทุกเรื่องคือ การเดินทางของตัวละครในระยะไกลและระยะใกล้ ที่มีการกำหนดตามจารีตทางนาฏศิลป์ไทยให้ตัวละครรำหน้าพาทย์ประกอบ กล่าวคือถ้าเป็นการเดินทางในระยะไกลใช้เพลงเชิดเป็นหลัก ถ้าเดินทางในระยะใกล้ใช้เพลงเสมอเป็นหลัก และจากการนำเพลงเสมอมาใช้ในการแสดงละครรำหลายเรื่องหลายโอกาสนี้เองทำให้เกิดการปรุงกระบวนวิธีบรรเลงและกระบวนวิธีรำเพลงเสมอขึ้นมากมาย มีแบบหลากหลายตามความเหมาะสมตามโอกาสและสภาพของตัวละครในเรื่อง

อนึ่ง การใช้เพลงเสมอในส่วนของพิธีกรรม หรือพิธีไหว้ครูในความหมายของการเชิญครู และบางขั้นตอนของพิธี เช่น ครูผู้ประกอบพิธีอัญเชิญพระวิศวกรรมมาในมณฑลพิธีไหว้ครูใช้เพลงเสมอ - สามลา เชิญยักษ์ที่มีตำแหน่งสูงเคลื่อนจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งใช้เพลงเสมอมาร เชิญครูอาจารย์ผู้ล่วงลับไปแล้วให้มาชุมนุมในมณฑลพิธีไหว้ครูใช้เพลงเสมอผี เมื่อครูผู้ประกอบพิธีเชิญศีรษะพระภรตฤษีมาสวม มือถือไม้เท้าแล้วรำเข้าสู่ในมณฑลพิธีไหว้ครูเพื่อทำพิธีครอบแก่บรรดาศิษย์ทางนาฏศิลป์ทุกคนใช้เพลงเสมอเถรเมื่อครูผู้ประกอบพิธีกล่าวอัญเชิญครูโขน ครูละคร ครูดนตรี ครูช่าง ครูศิลปะทั้งหลาย ครูพักลักจำ ครูปัธยายเจ้าของสถานที่พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง พระสยามเทวาธิราชเข้ามาประทับตามที่ที่ได้จัดไว้จะเรียกเพลงเสมอเข้าที่เป็นต้นเพลงเสมอเหล่านี้ บางเพลงมีท่ารำประกอบ ได้แก่ เพลงเสมอ เสมอสามลา เสมอมาร บาทสกุณี เสมอเถร บางเพลงไม่ปรากฏว่ามีท่ารำประกอบ ได้แก่ เพลงเสมอเข้าที่ และ เสมอผี เป็นต้น

ในกลุ่มการแสดงละครรำดั้งเดิมการรำเพลงเสมอเป็นการรำตามประเภทของตัวละคร ในเหตุการณ์การเดินทางในระยะใกล้ ได้แก่ ถ้าเป็นตัวละครประเภทตัวพระ ตัวนาง ตัวยักษ์ และตัวลิงทั่วไปรำเพลงเสมอธรรมดา ถ้าเป็นยักษ์ใหญ่หรือยักษ์ที่มีบรรดาศักดิ์สูง ได้แก่ ยักษ์ที่มีตำแหน่งเจ้าเมือง เช่น ทศกัณฐ์ มัยราพย์ และแสงอาทิตย์ เป็นต้นรำเพลงเสมอสามลา ถ้าเป็นตัวพระที่มีศักดิ์สูง เช่น พระราม เป็นต้น จะรำเพลงบาทสกุณี หรือ เพลงเสมอตีนนก สำหรับเพลงหน้าพาทย์เสมอสามลาและบาทสกุณีนั้นมีท่ารำที่กำหนดไว้แน่นอน แต่ในส่วนของกระบวนรำหน้าพาทย์เพลงเสมอทั่วไป แม้เป็นเพลงที่มีทำนองเดียวกัน แต่ใช้ประกอบการรำของตัวละครทุกประเภททำให้

อาจารย์ทางนาฏศิลป์ไทยได้มีการปรุงประดิษฐ์ท่ารำเพลงเสมอไว้หลายกระบวน ให้มีความสวยงามแปลกไปจากเดิมตามประเภทของตัวละคร

เมื่อการละครได้วิวัฒนาการปรับปรุงวิธีแสดงใหม่เกิดเป็นการแสดงละครรำกลุ่มที่ 2 ปรากฏว่าเรื่องที่ใช้แสดงประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ทางดนตรีก่อน เรียกว่า “เพลง สำเนียงภาษา” หมายถึง เพลงไทยที่มีสำเนียงตามเชื้อชาติของตัวละครและมักขึ้น คำต้นเป็นชื่อของชาตินั้นๆ เช่น ลาวดวงเดือน มอญดูดาว พม่าเขว จีนขิมเล็ก และแขกมอญบาง - ขุนพรม เป็นต้น เมื่อดนตรีพัฒนาสำเนียงเพลงเป็นภาษาต่างๆ ประกอบกับความต้องการพัฒนารูปแบบการแสดงให้แปลกแตกต่างไปจากเดิม ครูละครจึงออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายในการรำเพลงเสมอขึ้นใหม่ ให้มีลักษณะที่มองเห็นเป็นชาติภาษาอื่นที่แตกต่างจากวิธีการเคลื่อนไหวแบบละครไทยดั้งเดิม เช่น การรำเสมอลาว เสมอมอญ เสมอพม่า เสมอแขก และเสมอชวา เป็นต้น ที่ผู้รำต้องเปลี่ยนน้ำหนักไปที่เท้าข้างขวาและข้างซ้ายสลับกันในกิริยาการก้าวข้าง พร้อมกับการตีไหล่ไปด้านหน้าและหลังสลับกัน หรือใช้ใบหน้าและลำคอยักเยื้องไปมา ดังนั้นการรำเพลงเสมอตามสภาพของตัวละครจึงเป็นหนึ่งในวิธีรำที่สำคัญ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาติไทย และประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดมา จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการสืบทอดให้ต่อเนื่องทั้งในรูปแบบของการปฏิบัติและบันทึกเป็นหลักฐานเชิงทฤษฎี เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าในวงวิชาการด้านนาฏศิลป์ต่อไป

ในการรำเพลงเสมอทุกแบบ พบว่ามีการสร้างสรรค์ท่ารำในทุกช่วงของการบรรเลงเพลงเสมอที่มีอยู่ 3 ช่วง คือ ช่วงไม้เดิน 5 ไม้ ช่วงไม้ลา 4 ไม้ และช่วงรัวท้ายเสมอ นับเป็นความน่าสนใจในแนวทางการสร้างสรรค์ท่ารำ สร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของโบราณจารย์ในการพลิกแพลง สร้างสรรค์ จากภูมิปัญญาเดิมกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น บูรณาการเข้าด้วยกันเกิดเป็นความแปลกใหม่ขึ้นในวงการแสดงนาฏศิลป์ไทยตลอดมา เป็นการวางรากฐานที่เป็นปึกแผ่นขึ้นไว้เป็นแนวให้นาฏศิลปินรุ่นใหม่ได้ใช้และชวนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

แต่การแสดงนาฏศิลป์ไทยในอดีต เป็นงานที่ไม่นิยมบันทึกเป็นหลักฐานเชิงทฤษฎีที่เป็นลายลักษณ์มาก่อน จนล่วงมาถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จฯ กรม - พระยาดำรงราชานุภาพได้รวบรวม และวิเคราะห์การแสดงละครรำของไทยเขียนขึ้นเป็นตำราละครฟ้อนรำเป็นเล่มแรก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีผู้ทรงความรู้บันทึกงานนาฏศิลป์เป็นเชิงทฤษฎีอีกหลายท่าน เช่น มนตรี ตราโมท ธนิต อยู่โพธิ์ เป็นต้น แต่เนื่องจากงานนาฏศิลป์มีองค์ความรู้คู่กับการปฏิบัติอยู่มากมาย ดังนั้น การทำงานวิจัยจึงนับเป็นการอนุรักษ์องค์

ความรู้ด้านปฏิบัติ พัฒนาไปสู่งานวิชาการเชิงทฤษฎีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านนาฏศิลป์ให้คงรูปเดิมในส่วนของการอนุรักษ์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนางานนาฏศิลป์สืบไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.ศึกษาที่มา และโอกาสการใช้เพลงเสมอประกอบการแสดงละครรำของไทย

2. ศึกษาวิธีการรำเพลงเสมอตามสภาพของตัวละคร

3. ศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงเสมอตามสภาพตัวละคร

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ที่มา โอกาสการใช้เพลงเสมอประกอบการแสดงละครรำของไทย โดยเฉพาะวิธีการรำเพลงเสมอตามสภาพของตัวละครที่แสดงถึงประเภทและลักษณะชาติพันธุ์ต่างๆที่ปรากฏในเรื่องที่ใช้แสดงละครรำ ซึ่งสืบทอดและสร้างสรรค์โดยศิลปินกรมศิลปากร และยังคงนำออกแสดงเผยแพร่โดยกรมศิลปากรอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาที่มา โอกาส วิธีการรำ และ แนวทางการสร้างสรรค์เพลงเสมอตามสภาพตัวละครในการแสดงละครรำของไทยโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระยะที่ 1เป็นการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเป็นหลัก เพื่อศึกษาที่มา โอกาสของการใช้เพลงเสมอในทางดนตรีและการแสดงละครรำ

ระยะที่ 2เป็นการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การฝึกปฏิบัติ(การต่อท่ารำ) และการสังเกตการณ์การแสดงนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.ประเภทข้อมูล

- ข้อมูลเอกสาร
    - ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
    - ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม
    - ข้อมูลจากการต่อท่ารำและฝึกปฏิบัติกับศิลปิน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างสรรค์เพลงเสมอตามสภาพตัวละคร ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสังเกตการณ์ ประกอบด้วยประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับที่มาและโอกาสที่ใช้เพลงเสมอในทางดนตรีและการแสดง กระบวนท่ารำเพลงเสมอตามสภาพของตัวละคร และแนวทางการสร้างสรรค์เพลงเสมอในการแสดงละครรำช่วงไม้เดิน ไม้ลาและรัวท้ายเสมอ

3. วิธีเก็บข้อมูล

3.1 ข้อมูลจากเอกสาร มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อวิเคราะห์ที่มาของเพลงเสมอและการรำเพลงเสมอโดยมีวิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1.1 จัดเก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น จากเอกสารกองจดหมาย - เหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร และเว็ปไซด์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บันทึกทางราชการ ประกาศ คำสั่ง และรายงานต่างๆเป็นต้น

3.1.2จัดเก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง ได้แก่ หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม โดยมีวิธีดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.2.1การสัมภาษณ์ กลุ่มศิลปิน และอาจารย์ทางนาฏศิลป์ไทย เพื่อศึกษาลักษณะ ท่ารำ วิธี การรำเพลงเสมอตามสภาพของตัวละคร และแนวทางการสร้างสรรค์เพลงเสมอ ได้แก่

1) กลุ่ม นาฏศิลปิน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อศึกษา แนวทางการสร้างสรรค์ เพลงเสมอเพื่อสืบทอด และสร้างสรรค์ท่ารำเพลงเสมอ ได้แก่

- นางรัจนา พวงประยงค์ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง พ.ศ.2554
- ผศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) พ.ศ.2548และ คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบันฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
- นางสาวนงลักษณ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา อดีตนาฏศิลปินอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และ อาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อศึกษา แนวทางการสร้างสรรค์ เพลงเสมอเพื่อสืบทอด และสร้างสรรค์ท่ารำเพลงเสมอ ได้แก่

- นางรัตติยะ วิกสิตพงศ์ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิต - พัฒนศิลป์

- นางรติวรรณ กัลยาณมิตร ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิต - พัฒนศิลป์

- นางสาวเวณิกา บุนนาค ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

- นางศากุล เมืองสาคร อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะการแสดง(นาฏศิลป์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หลักสำคัญในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ไทยคือการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทยละคร และโขนที่เคยเรียนจากวิทยาลัยนาฏศิลป กรมศิลปากร และทำงานเกี่ยวข้องกับงานด้านนาฏศิลป์ไทยทั้งในลักษณะผู้บริหาร อาจารย์ด้านนาฏศิลป์ไทย ศิลปินจากกรมศิลปากรและจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการเรียนนาฏศิลป์ไทยเป็นวิชาเอก ซึ่งทำการแสดง หรือทำการสอนนาฏศิลป์ไทยมาแล้วอย่างน้อย 30 ปี

3.2.2การสังเกตการณ์การซ้อมการแสดงนาฏศิลป์ไทยในลักษณะการรำเพลงเสมอ และการแสดงละครที่มีการรำเพลงเสมอรวมอยู่ด้วย

3.2.3 การฝึกหัดการรำเพลงเสมอตามสภาพของตัวละครกับศิลปินที่มีความชำนาญในการรำแต่ละเชื้อชาติ กับศิลปินที่ได้รับสืบทอดท่ารำเพลงเสมอโดยตรง ดังนี้

1) ผศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติรับสืบทอดท่ารำเพลงเสมอไทย มอญ ลาว พม่า ชวาและแขก

2) นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง ศิลปินรับสืบทอดท่ารำเพลงเสมอไทย มอญ ลาว พม่า ชวาและแขก

3.3 ประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้ทำงานเกี่ยวกับการสอนและการแสดงมากว่า 30 ปี ในฐานะครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทย ผู้แสดง และผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงทั้งส่วนของวิทยาลัยนาฏศิลป และสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

4. วิธีวิเคราะห์

4.1การศึกษาเอกสาร โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แล้วตีความให้เกิดความเข้าใจเพื่ออธิบายความเกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของเพลงเสมอในการแสดงละครไทย

4.2 การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

4.2.1นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียง การบันทึกภาพ และการจดบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์มาถอดเทปและผู้วิจัยทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง

4.2.2นำข้อมูลของการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์มาแบ่งออกเป็นประเด็นหลัก

4.3.3 นำข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ การฝึกหัด และการสังเกตการณ์มาวิเคราะห์และเรียบเรียงจัดทำรายงานการวิจัยเพื่อเป็นสารสนเทศทางด้านนาฏศิลป์ไทยรวมถึงการอนุรักษ์ และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทยด้านนาฏศิลป์ต่อไป

5. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยการศึกษาและการเชื่อมโยงข้อมูลเรื่องเดียวกันจากที่มาหลายแหล่งเพื่อประกันความเชื่อมั่นและความถูกต้องของข้อมูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.เป็นแนวทางให้ผู้สนใจงานด้านนาฏศิลป์นำไปพัฒนาเป็นงานสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ที่เหมาะกับยุคสมัย

2.เป็นแนวทางการอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยในรูปแบบของการรำออกภาษา

3.ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งความรู้ทางด้านศิลปกรรมกรุงรัตนโกสินทร์

นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวทางการสร้างสรรค์ หมายถึง วิธีการสร้างสรรค์ท่ารำเฉพาะท่ารำเพลงเสมอไทยและเสมอภาษาในช่วงไม้เดิน 5 จังหวะ ไม้ลา 4 จังหวะ และรัวท้ายเสมอ สำหรับตัวละครพระ และนาง

เพลงเสมอตามสภาพตัวละครหมายถึง กระบวนการรำเพลงเสมอที่มีความเหมาะสมตามประเภทของตัวละคร พระ นาง ยักษ์ และลิง และกระบวนท่ารำเพลงเสมอสำหรับตัวละครเชื้อชาติอื่นที่ไม่ใช่เชื้อชาติไทย